

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa, 19 lipca 2017 r.

Adam Bodnar

V.7014.16.2017.AA

**Pan
Konstanty Radziwiłł**

Minister Zdrowia
ul. Miodowa 15
00-952 Warszawa

Zwracam się do Pana Ministra w sprawie normy zawartej w art. 110 ust. 5 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich (Dz. U. z 2016 r. poz. 522, z późn. zm.), w świetle którego „kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu nie ulega zatarciu”.

Powołany przepis pozbawia lekarza i lekarza dentystę możliwości ponownego wpisu na listę członków samorządu zawodowego oraz uzyskania prawa wykonywania zawodu. W przypadku innych zawodów medycznych ustawodawca przyjął odmienne rozwiązanie, dopuszczając w wypadku orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu, możliwość przywrócenia do zawodu po upływie wskazanego okresu. I tak przykładowo:

- ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 174 poz. 1038, z późn. zm.) stanowi, że „zatarcie ukarania następuje z urzędu po upływie 15 lat od dnia uprawomocnienia się orzeczenia o ukaraniu karą pozbawienia prawa wykonywania zawodu - jeżeli pielęgniarka lub położna nie zostaną w tym czasie ponownie ukarane lub nie zostaną wszczęte przeciwko nim postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej” (art. 86 ust. 1 pkt 5),

- ustawa z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko - weterynaryjnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 1479) stanowi, że „kara pozbawienia prawa wykonywania zawodu powoduje skreślenie z rejestru członków okręgowej izby lekarsko-weterynaryjnej bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii przez okres dziesięciu lat od daty uprawomocnienia się orzeczenia kary pozbawienia prawa wykonywania zawodu” (art. 51 ust. 3).

Podobne rozwiązanie ustawodawca przyjął w stosunku do diagnostów laboratoryjnych¹, farmaceutów² i fizjoterapeutów³.

Zważyć wypada, że przepisy dotyczące zatarcia ukarania m.in. pielęgniarek i położnych oraz lekarzy weterynarii - na wniosek Rzecznika Praw Obywatelskich - były przedmiotem badania Trybunału Konstytucyjnego, który wyrokiem z dnia 18 października 2010 r. (sygn. akt K 1/09) orzekł, że:

- art. 44 ust. 2 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o samorządzie pielęgniarek i położnych (Dz. U. Nr 41 poz. 178, z późn. zm.) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowny wpis” oraz

- art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 21 grudnia 1990 r. o zawodzie lekarza weterynarii i izbach lekarsko-weterynaryjnych (Dz. U. z 2009 r. Nr 93 poz. 767) w zakresie, w jakim zawiera sformułowanie „bez prawa ubiegania się o ponowne uzyskanie prawa wykonywania zawodu lekarza weterynarii”

są niezgodne z art. 65 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

W myśl powołanych przepisów, osoby wykonujące wskazane w nich zawody, po ukaraniu karą dyscyplinarną skreślenia z listy osób wykonujących dany zawód, nie miały prawa ubiegania się o ponowne przyjęcie do samorządu zawodowego. Dokonując oceny zakazu ponownego ubiegania się o prawo wykonywania zawodu, Trybunał Konstytucyjny w uzasadnieniu wyroku stwierdził, że „rozwiązania te stanowią bezpośrednią ingerencję w jedną z „wolności składowych”, wynikających z art. 65 ust. 1 Konstytucji – wolność wyboru zawodu (...). Nie ulega wątpliwości, że wniosek o przyjęcie do samorządu zawodowego (wpis na listę samorządową) jest formą „uzewnętrznienia” decyzji osoby zainteresowanej co do zawodu, który chce ona wykonywać. Zakwestionowane regulacje pośrednio wpływają także na drugą wolność gwarantowaną przez art. 65 ust. 1 Konstytucji – wolność wykonywania zawodu. Skoro wszystkie wskazane zawody są reglamentowane, dostęp do nich zależy bezpośrednio od członkostwa w samorządzie zawodowym, potwierdzonego wpisem na odpowiednią listę samorządową. [...] Analizowane rozwiązanie jest także niedopuszczalne z powodu nieprawidłowego wyważenia proporcji między konkurującymi wartościami. Chodzi tu w szczególności o relacje między ochroną praw >>klientów<< osób zaufania publicznego i osób usuniętych dyscyplinarnie z samorządu zawodowego. Mogłyby one być ukształtowane w inny sposób, niepowodujący tak drastycznej ingerencji w wolność wyboru i wykonywania zawodu. [...] Najważniejsze znaczenie ma wśród nich nadmierny rygorizm i automatyzm badanych przepisów. Powodują one, że osoby

¹ Art. 58 ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o diagnostyce laboratoryjnej (Dz. U. z 2016 r. poz. 2245).

² Art. 51 ust. 3 ustawy z dnia 19 kwietnia 1991 r. o izbach aptekarskich (Dz. U. z 2016 r. poz. 1496).

³ Art. 112 ust. 5 ustawy z dnia 25 września 2015 r. o zawodzie fizjoterapeuty (Dz. U. poz. 1994, z późn. zm.).

wydalone z samorządów zawodowych nigdy – nawet po upływie wielu lat i całkowitym odstąpieniu od tych czynów, które spowodowały ich ukaranie oraz naprawieniu ich skutków – nie mają szansy na rehabilitację i powrót do zawodu. Budzi to wątpliwości z punktu widzenia godności tych osób, która (w myśl art. 30 Konstytucji) jest nienaruszalna i powinna być szanowana przez władze publiczne. [...] Nie bez znaczenia jest również nieproporcjonalność charakteru zaskarżonych przepisów do ich celu. [...] Dodatkowo zaskarżone rozwiązania należy ocenić także jako nieekonomiczne i nieracjonalne”.

W świetle powyższego, powstaje wątpliwość co do konstytucyjności art. 110 ust. 5 ustawy o izbach lekarskich, który uniemożliwia ubieganie się o ponowne prawo wykonywania zawodu lekarza przez osobę pozbawioną tego prawa wskutek orzeczenia sądu dyscyplinarnego. Trudno również znaleźć przekonywujące argumenty przemawiające za zróżnicowaniem praw lekarzy i lekarzy dentyistów oraz innych zawodów medycznych (m.in. pielęgniarek, położnych, lekarzy weterynarii) w zakresie możliwości przywrócenia do zawodu.

W związku z powyższym, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2017 r. poz. 958), zwracam się do Pana Ministra z uprzejmą prośbą o zajęcie stanowiska w niniejszej sprawie oraz przekazanie informacji na temat planowanych działań legislacyjnych w tej materii.

[Adam Bodnar]